

**ДРАГАНА ПАВЛОВИЋ\***  
Филозофски факултет  
Ниш  
**ДИНА ПЕТРОВИЋ**  
Филолошки факултет  
Београд

УДК 316.74:81  
Прегледни рад  
Примљен: 23.03.2018  
Одобен: 03.05.2018  
Страна: 461-473

## КУЛТУРНИ КОНТЕКСТ И НАСТАВНИЦИ СТРАНОГ ЈЕЗИКА\*\*

**Сажетак:** Познато је да теме из области културе чине саставни део усвајања страног језика, да су засноване на хуманистичком приступу у коме се промовише дијалог и толеранција, превазилажење предрасуда и стереотипа. У том контексту теме из културе имају високу вредност и посебан значај у учењу страних језика. Имплементација тема из културе детерминисана је интеркултуралним компетенцијама наставника. Према је током последњих деценија уложено много напора да се укаже на важност тема из културе у усвајању страних језика, у релевантној литератури још увек су присутне дебате о начинима имплементације и потешкоћама са којима се сусрећу наставници у пракси.

Циљ овог рада је да се на основу приказа и анализе досадашњих истраживања укаже на различита мишљења наставника о важности тема из културе у усвајању страног језика. У првом делу рада даје се теоријски приступ у коме се указује на значај тема из културе и њихову повезаност са учењем страних језика, док су у другом делу приказана истраживања у којима су наставници исказивали своје ставове о важности тема из културе у учењу страних језика. У закључном делу рада систематизовани су резултати приказаних истраживања ставова наставника о важности тема из културе у учењу страних језика. На крају рада се констатује да постоји потреба за развојем интеркултуралних компетенција наставника. Сходно томе, указује се на неопходност увођења промена у образовању и стручном усавршавању наставника, које би допринеле успешном превазилажењу потешкоћа присутних у наставној пракси.

**Кључне речи:** наставници, теме из културе, страни језици, интеркултуралне компетенције, учење

### Увод

Теме из културе подједнако су значајне за стручњаке из области психологије, лингвистике, антропологије, образовања, историје, географије и других

---

\* dragana.pavlovic@filfak.ni.ac.rs

\*\* Рад је у урађен у оквиру истраживачког пројекта број 179074 који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије

наука које културне појаве проучавају независно и различито у односу на начин који је присутан у учењу страних језика. Учење страног језика фокусира се на теме из културе које су повезане са усвајањем тог језика, а у склопу остваривања општих хуманистичких циљева као што је разумевање људи, других друштава и њихових култура са намером да се побољша ефикасност комуникације и дијалога. Културу, између осталог, чине заједничка уверења, вредности и понашања групе људи, те се у том смислу може говорити о специфичностима и разноликости култура појединих земаља, које треба познавати и разумети. У том контексту, „разноликости у погледу начина и квалитета живота, индивидуалних и друштвених вредности, обичаја и традиција, бројне религијске, националне, политичке и идеолошке недоумице учиниле су савремени свет подједнако обогатеним и оптерећеним културним разноликостима“ (Петковић, Божиловић: 2015: 372). Из тог разлога теме из културе другог језика су веома значајне, јер омогућавају јаснију комуникацију, смањење предрасуда и превазилажања стереотипа. Имајући у виду сложене друштвене процесе попут глобализације и потребе за све већом мобилношћу, ова димензија учења страног језика постала је централно питање образовних политика, што је резултирало развојем концепта „интеркултуралних комуникативних компетенција“ (ИСС). У суштини, према овом концепту у учењу страних језика наглашене су комуникативне функције језика, односно функције и појмовими који се у страном језику могу користити, мада то не искључује учење синтаксе и фонологије као дела наставног плана (Вугар, 2013: 5).

На успешност имплементације тема из културе у учењу страног језика утиче већи број чинилаца, међу којима су свакако најзначајнији везани за компетенције наставника и квалитет уџбеника и других наставних материјала. Мада су током последњих деценија уложени значајни напори да се повећа удео тема из културе у учењу страних језика, може се приметити да постоје извесна отежања у реализацији тема из области културе, која су везана пре свега за улогу наставника. У том контексту, основни циљ овог рада је приказ и разматрање већег броја истраживања о интеграцији садржаја културе у учењу страних језика, са становишта наставника. Конкретније, у раду се разматрају мишљења наставника о важности тема из културе у учењу страних језика и дилемама са којима се они суочавају у наставној пракси.

## **Интеграција културе у учењу страних језика**

Посматрани као опште категорије, култура и језик су међусобно условљени, они се „узајамно подразумевају, јер нема културе без језичког израза, нити пак има језика без културног садржаја“ (Вугарски, 2005: 16). Сходно томе, сасвим је разумљиво да постоји интерактиван однос и прожимање језика и културе, као и да подстицање развоја културних компетенција кроз учење језика представља саставни део процеса усвајања страног језика (Krstić, 2012; Kasper, Omori, 2010; Radić-Војанић, 2008). На основу ставова поменутих аутора може се закључити да нема спора о повезаности и међусобном прожимању

тема из културе и језика, као и да усвајање страног језика може бити функционално само уколико се базира на садржајима културе циљног језика. Међутим, упркос постигнутом консензусу, усвајање страног језика се и даље одвија према релативно уском концепту језика и културе. То подразумева да је предавање језика као фиксног система формалних структура и универзалних говорних функција је и даље заступљено, као и да се језик сматра неутралним каналом за преношење знања о култури. У пракси наставници предају језик и културу, или културу језика, али не и језик као културу (Kramersch, 1995). Такво стање имплицира констатацију да теме из културе још увек нису на адекватан начин интегрисане у учење страног језика, те да ова проблематика и на даље остаје тема различитих дебата и истраживања (Kramersch, 1997; Byrnes, 2002; Chavez, 2002; Lange, Paige, 2003).

У циљу проналажења адекватног теоријског оквира којим би се превазишла традиционална дихотомија између универзалног и посебног у учењу страног језика долази до развоја различитих приступа концепту културе и проучавању културних компетенција. У својој студији ауторка Пијатковска (Piątkowska, 2015) сумира, упоређује и оцењује четири главна приступа проучавању културних компетенција у учењу страних језика: приступ заснован на знању, контрастивни приступ, приступ заснован на комуникативном језику и приступ развоја интеркултуралних компетенција.

У контексту новијих теорија, које се залажу за развој интеркултуралних компетенција, присутни су напори да се теорија учења страног језика развије изван формалног подучавања вокабулара и граматике и да се већа пажња посвети садржајима других култура. Такав приступ се може сматрати адекватним посебно ако се има у виду да је основни циљ усвајања страног језика да ученици постану компетентни комуникатори у писаној и говорној форми. Дакле, да би ученици били успешни у комуникацији на страном језику, неопходно је да поједнако усвајају теме из области лингвистике и културе односно да развијају транслингвалне тј. транскултуралне компетенције (Betz, Huth, 2014). Значајно је поменути да је такав приступ подржан у програмским документима релевантних организација и струковних удружења, на простору Европе и шире (American Council for the Teaching of Foreign Languages, 1999; Council of Europe 2001; MLA Ad Hoc Committee on Foreign Languages, 2007). Примера ради на конференцији министара културе у покрајинама Савезне Републике Немачке 2003. године у Бону, донети су Стандарди образовања за први страни језик (енглески и француски језик) за ниво нижег средњошколског образовања. У донетом документу јасно се указује на неопходност развоја интеркултуралних компетенција, које су саставни део исхода учења. У том смислу наводи се да кроз учење страног језика ученици на крају нижег средњег образовања треба да остваре следеће исходе:

- „да буду радознали и отворени за друге културе,
- да буду спремни да се прилагоде на одговарајући начин ситуацијама из свакодневног живота,
- да буду способни да прихвате необична искуства,
- да буду културно осетљиви у односу на своје партнере у страниј култури,

- да познају конвенционалне начине понашања у другим земљама,
- да превазиђу предрасуде и стереотипе како сопствене тако и стране државе,
- да могу свесно да приђу разликама, неспоразумима и конфликтним ситуацијама,
- да решења налазе кроз дијалог, толеранцију и размену са другима“ (КМК - Konferenz der Kultusminister, 2003: 20).

Међутим, упркос популарности и пружања подршке интеграције тема из културе у усвајању страних језика и даље је присутна забринутост око даљег развоја, посебно у начинима имплементације у процес наставе. Наиме, још увек су присутна озбиљна питања о томе колико је култура заступљена у уџбеницима, што је иначе и било карактеристично за раније периоде (Crawford-Lange, Lange, 1989), као и у самом предавању наставника.

Несумњиво је да у остваривању интеграције тема из културе веома значајну улогу имају наставници страних језика, од којих се очекују адекватне компетенције како би на успешан начин предавали садржаје засноване на интеркултуралном приступу. Уколико наставници желе да припремају ученике за успешно глобално повезивање и живот у савременом друштву, интеркултуралне компетенције морају бити саставни део предавања страних језика. Кроз интеркултурално учење ученици развијају вештине правилног коришћења језика за изградњу односа разумевања са припадницима других култура.

У том погледу од изузетног значаја је и само образовање наставника страних језика на факултетима, њихово познавање страних култура, као и лично искуство и позитивни ставови према културном концепту земље чији језик предају. Уколико ови услови не буду испуњени, реално је очекивати да се садржаји везани за културу у настави страног језика не реализују на задовољавајући начин, или да буду скрајнути и потиснути садржајима из области језика. Последице таквог стања највише се одражавају на саме ученике, пре свега у смислу недовољних функционалних знања, губитка мотивације за учење или слабијег напредовања и успешности. У том контексту веома је значајно испитати мишљења и ставове наставника о начинима интеграције културе и језика у самој наставној пракси.

## **Истраживања наставника о интеграцији тема из културе у учењу страних језика**

Мада је током протекле деценије уложено доста напора да се теме из културе у учењу страног језика боље позиционирају у односу на лингвистичке садржаје, још увек није довољно испитано до каквих је промена дошло у наставној пракси. Наиме, још увек је мали број истраживања урађених са наставницима страних језика која би могла дати поуздане информације о знањима, уверењима и одлукама наставника о имплементацији тема из културе у предавањима. Овај податак делује изненађујуће, тим пре што се наставници посматрају као кључни чиниоци у увођењу и ширењу садржаја културе у настави страног језика.

Ипак, на значајне податке о улози наставника у интеграцији тема из културе указују аутори опсежне студије у којој је дат преглед већег броја истраживања објављених до 2003. године (Paige et al., 2003). У већини приказаних истраживања у овој студији истиче се значај улоге наставника у посредовању културе земље чији се језик изучава. Такође, наглашава да су наставници сагласни у ставу да су садржаји културе веома значајни и да им треба поклонити већу пажњу у наставној пракси.

Настава страног језика се посматра као платформа на којој су интегрисани садржаји језика и културе у циљу припремања ученика за коришћење страног језика у интеркултуралним контактним ситуацијама. Премда у многим земљама до промена на нивоу наставних планова и програма долази веома споро, ипак се може приметити да постоје позитивни помаи и да се новија упутства за наставнике фокусирају на социокултуролошку димензију у процесу усвајања страног језика. Таква промена подразумева спремност наставника да иновирају садржаје учења и методе рада, како би на што адекватнији начин реализовали теме из области културе. Мада истраживања показују да су наставници спремни за иновације и пружање подршке концепту културе, ипак у пракси имају дилеме о приоритету лингвистичких садржаја и тема из културе (Castro, Sercu, García, 2004). Неке од дилема односе се на питања: како дефинисати језик и културу; које материјале користити у циљу подржавања идеје о прожимању културе и језика; колико и како радити на подучавању трансилгвалних и транскултуралне вештине ученика и како процењивати развијеност ових компетенција код ученика?

Резултати пројекта који је реализован са наставницима енглеског језика у Шпанији пружају увид у самопроцену компетенција за предавање језика са посебним освртом на културну компоненту. У истраживању је постављене две групе циљева: (1) да наставници процене колико су упознати са културном позадином језика који предају; колико су заинтересовани да уведу интеркултуралну наставу и колико често долазе у контакт са страном културом; (2) да процене колико у наставној пракси фаворизују развој интеркултуралних компетенција, на основу варијабли као што је време посвећено темама из културе; заступљеност тема из културе у настави и перцепцијом квалитета наставних материјала са интеркултуралног становишта. Резултати истраживања показали су да наставници углавном имају за циљ постизање лингвистичких циљева које сматрају најрелевантнијим: да ученици стекну знања, да ученици могу да користе језик у практичне сврхе, да стекну вештине које ће бити од користи за учење других страних језика, да стекну ниво знања језика који ће им омогућити да читају дела из књижевности на страном језику. Интересантно је да наставници теме из културе стављају у други план, да их сматрају мање важним од лингвистичких садржаја. Циљеви везани за теме из културе се према процени наставника налазе тек на трећем месту, а и тада култура се посматра само у светлу преношења информација о страном култури, док је интеркултурална компетентност ученика заступљена на ниским приоритетима. У истраживању је потврђена хипотеза да је наставничково познавање стране културе битна варијабла у предавању страног језика, јер су наставници са бољим познавањем

стране културе у већој мери промовисали стицање интелектуалних компетенција код својих ученика (Sercu, Méndez García, Castro Prieto, 2004).

Нема сумње да су интеркултуралне компетенције саставни део општих компетенција наставника страног језика. Због тога је важно испитати како су развијене интеркултуралне компетенција наставника и да ли ниво њихове развијености одговара стандардима који су формулисани у теорији. Одговори на ова питања могу се наћи у студији која је реализована са наставницима из Белгије, Бугарске, Грчке, Мексика, Пољске, Шпаније и Шведске (Sercu, 2006). Резултати ове студије показали су да се у свим испитиваним земљама наставници страних језика на својим часовима пружају предност развоју лингвистичких компетенција. У оквиру развоја интеркултуралних компетенција наставници дају предност усвајању чињеница и догађаја из културе земље чији се језик учи, чиме се процес наставе своди на пружање информација о култури, док се мало пажње посвећује размишљању и развоју критичког става код ученика. Налази указују да профил наставника страног језика и културе још увек не испуњава све захтеве које предвиђају стандарди у домену интеркултуралних компетенција, као и да међу земљама учесницама истраживања постоје мале разлике.

На постојање дилема наставника у имплементацији тема из културе у усвајању страног језика указује и истраживање које је реализовано у Хог Конгу (Bodycott, 2006). Налази овог истраживања указују да и поред свих напора у домену наставе и курикулума имплементирање културних садржаја остаје и даље недовољно признато у односу на доминантне садржаје језика. Наиме, истраживање указује на значај културних разлика у ставовима, уверењима и вредностима код наставника и ученика и наглашава да културни садржаји треба да буду експлицитније заступљени, како би се олакшало учење страног језика и стицање друге језичке писмености.

Наставници указују на потребу за промишљањем начина на које се садржаји културе предају ученицима у смислу јасног дефинисања циљева културе у учењу страних језика и прецизних упутстава за њихову реализацију. Сходно томе, закључује се да професионалци који предају стране језике треба да буду укључени у дизајнирање и селекцију наставних материјала који се користе у раду са ученицима. У раду се наглашава потреба за додатним образовањем и стручним усавршавањем наставника у домену промовисања и развоја интеркултуралности и међународног разумевања (Nault, 2006).

Сматра се да је у интеграцији тема из културе и језика важно интеркултурално искуство наставника, што је потврђено и у ранијим истраживањима (Göbel, Hesse, 2008). Полази се од става да је начин на који наставници предају о култури стране земље условљен, између осталог, интеркултуралним контактима које су наставници имали. У обимнијем истраживању које је реализовано на узорку од 460 наставника који предају енглески језик као страни, испитивана је повезаност наставничких инструкција у предавању и њихових интеркултуралних контаката. У циљу добијања што објективнијих резултата испитивани су и ученици, а коришћени су и видео материјали са часова, тестови, завр-

шни резултати са испита и други материјали настали у процесу наставе. Резултати овог истраживања утврдили су постојање повезаности између начина на које наставници предају о енглеској култури и њихових интеркултуралних контаката. Сви наставници који су већ имали интеркултурално искуство су интегрисали културне и интеркултуралне теме у својим предавањима. Насупрот томе, наставници који су имали мање интеркултурних контаката су маргинализовали теме из културе и посвећивали минималну пажњу, или су једноставно избегавали реализацију таквих садржаја. Сходно томе, констатовано је да се ова група испитиваних наставника темама из културе бавила на површном нивоу, или је поларизовала разлике између сопствене и стране културе. У суштини главни налаз овог истраживања је да контексти наставника са земљама енглеског говорног подручја утичу на исходе интеркултуралног учења (Göbel, Helmke, 2010).

Истраживања о веровањима и искуствима наставника у САД, Великој Британији и Француској о примени модела интеркултуралне комуникативне компетенције (ИСС), показала су да у свим испитиваним земљама постији општи консензус између ставова наставника и њиховим приоритетима у настави страног језика. Сматра се да наставници високо вреднују интеркултуралне компетенције, међутим, према налазима истраживања оне нису довољно заступљене у наставним плановима. Осим тога примећено је да постоји и недостатак подршке у уџбеницима и наставним материјалима, како би се на одговарајући начин приступило имплементацији тема из културе (Young, Sachdev, 2011).

У истраживању које је урађено на подручју Хрватске испитивани су наставници енглеског језика запослени у основним школама са циљем да се утврди да ли њихови профили одговарају стандардима интеркултуралних компетенција. Главни задатак је био да се истраже знања и вештине наставника за развој интеркултуралних компетенција у односу на следеће параметре: циљеви наставе страног језика, циљеви наставе културе, уверења наставника о могућностима развоја интеркултуралних компетенција и теме из културе у наставној пракси. Узорак истраживања чинило је 105 наставника енглеског језика из различитих региона земље и са различитим радним искуством. Слично као и у другим истраживањима, наставници су уверени да је развој лингвистичких компетенција главни наставни циљ у учењу страног језика, док се развој интеркултуралних компетенција ученика налази у другом плану. Култура у настави, према мишљењу испитаних наставника, углавном се дефинише као стицање знања о цивилизацијским тековинама, док је у мањој мери заступљен прагматички аспект везан за културу свакодневног живота и постојање рутине. Истраживањем је утврђено да наставници мање вреднују развој интеркултуралних вештима ученика, као и да мање пажње посвећују садржајима културе, који су значајни за развој интеркултуралних компетенција, као што су веровања, стереотипи и предрасуде. Налаз истраживањима о могућностима развоја интеркултуралних компетенција указује да су испитани наставници скептични у вези доприноса наставе страног језика у превазилажењу негативних културних стереотипа и предрасуда. Ауторке закључују да су наставници умерено

склони интеграцији културе и наставе страног језика, као и да у принципу имају позитивне ставове према развоју интеркултуралних компетенција ученика. Међутим, исказани позитивни ставови се мање одражавају на наставну праксу, те је општи закључак да се прецепције наставника само делимично поклапају са званичним стандардима о развоју интеркултуралних компетенција у настави страног језика.

Поред исцрпних података о ставовима наставника према темама из културе, ова студија је значајна јер указује на могуће проблеме који се могу јавити у пракси, пре свега адекватно разумевање концепта интеркултуралних компетенција и његових компоненти, као и питање способности наставника за селекцију наставних активности које пружају подршку развоју интеркултуралних компетенција (Breka, Petravić, 2015).

У проучавању мишљења наставника о интеркултуралном учењу у настави страних језика, аутори су осим дескриптивних, користили и експерименталне методе. Једна од таквих студија заснована је на истраживању ефеката интеркултуралног учења у средњим школама са ученицима и наставницима немачког и енглеског језика (Busse, Krause, 2016). Налази који се односе на наставнике још једном су потврдили да кључну улогу у интеркултуралном учењу има наставничко интеркултурално искуство које значајно утиче на успешност учења.

Значајан допринос истраживању тема из културе у настави страних језика пружају подаци студије која је урађена на Новом Зеланду (Oranje, Smith, 2017). Аутори су у истраживању користили исти упитник којим су испитивани наставници страних језика у Европи (Sercu et al., 2005), што је омогућило упоређивање мишљења наставника са различитих континената. Основно истраживачко питање у овој студији везано је за природу односа између знања наставника страних језика о интеркултуралном предавању и њихове наставне праксе. Резултати студије показали су да наставници страних језика на Новом Зеланду фаворизују лингвистичке аспекте у настави и да њима посвећују око 80% од укупног времена, што је слично резултатима који су добијени код наставника у Европи. Разлике у ставовима наставника постоје код тврдње која се односи на пуну интеграцију језика и културе. Скоро 26% наставника са Новог Зеланда сматра да на својим часовима и практикује потпуну интеграцију садржаја језика и културе, док је у другим испитиваним земљама тај постотак био знатно нижи (0% у Пољској и 17,78% у Мексику). Подаци истраживања на Новом Зеланду указују да велика већина наставника не разуме концепт интеркултуралности на адекватан начин, као и да је некима познат само као појам. У складу са таквим налазима закључује се да у наставничкој пракси још увек доминирају традиционални приступи у предавању језика. Разлог томе може бити неусклађеност уверења наставника (схватање важности културних садржаја, значаја развоја интеркултуралних компетенција) и наставне праксе у којој се интеркултуралност ставља у други план. Осим тога, као значајан разлог аутори студије наводе недовољну подршку наставницима у реализовању интеркултуралних предавања у смислу додатног стручног усавршавања, семинара и обука.



На нашим просторима наглашава се значај образовања наставника страних језика и развој њихових културних компетенција. У истраживању ауторке Вујовић указује се да културна компетенција наставника страног језика треба да обухвати „систематизована знања о историји и савременом станју стране културе, о развоју религијске, моралне, филозофске, правне, политичке, уметничке и научне свести датог народа, као и знања о национално-културној компоненти лексике, фразеологије, афористике, говорне етикеције“ (Vujić, 2007: 658). Сходно томе, данас се у образовању наставника прате и поштују актуелне тенденције, те се социокултуролошка знања обрађују заједно са језичким јединицама. У складу са тим, улога наставника је да буде водич у разумевању стране културе, са циљем да студенти стекну интеркултурну компетенцију (Fernández, Maričić, 2015). На различите улоге које имају наставници указују и друга истраживања. Примера ради, у истраживању које је имало за циљ испитивање којим се елементима културе посвећује пажња, у којој мери су присутни и начин на који су приказани у дидактичким материјалима, дошло се до закључка да је улога наставника да ублажи недостатке које имају уџбеници и други дидактички материјали. У том смислу, закључује се да наставник треба да „подстиче ученике да пореде две културе како би били способни да у датом контексту прибегну одговарајућим културним обрасцима и прихватљивим начином понашања у оквиру једне говорне заједнице“ (Đuričić, Georgijev, 2017: 76).

## Закључна разматрања

Током последњих деценија приметно је све веће интересовање аутора за пручавање тема из културе у усвајању страних језика. Пажња аутора усмерена је истраживању кључних чинилаца у интеграцији тема из културе: наставника, уџбеника и других наставних материјала и у новије време, средствима медијских комуникација која несумњиво имају све значајнију улогу у развоју концепта културе.

Мада је улога наставника као посредника између културе страног језика и ученика веома значајна, сматра се да у релевантној литератури она још увек није довољно истражена. У прилог томе говори већи број истраживања у којима се наглашава да је потребно испитати наставну праксу у циљу добијања поузданих информација о знањима, уверењима и одлукама наставника о интеграцији тема из културе у предавањима (Paige et al., 2003). Међутим, са настанком новијих теоријских приступа које у први план стављају развој интеркултуралних компетенција, наставничка знања, уверења, искуства и ставови у односу на теме из културе постају предмет већег броја истраживања.

На основу прегледа одабраних истраживања може се констатовати да су најчешће испитивани ставови и уверења наставника о интеграцији тема из културе у предавању страног језика. У фокусу истраживања о наставницима издвајају се два проблема:

- први, који обухвата питање односа лингвистичких садржаја и садржаја из области културе, односно утврђивање приоритета у одабиру и реализацији садржаја,
- и други, који се односи на интеркултуралне компетенције самих наставника.

У оквиру првог проблема резултати већег броја истраживања указују на доминацију лингвистичких садржаја у предавању страних језика у односу на теме из културе (Castro, Sercu, García, 2004; Sercu, Méndez García, Castro Prieto, 2004; Bodycott, 2006; Breka, Petravić, 2015; Oranje, Smith, 2017). Према налазима ових истраживања теме из културе су маргинализоване, њима се посвећује мање времена у самој настави, а сами наставници их сматрају мање важним у односу на садржаје језика. Интересантно је да је овај проблем присутан у свим поменутих истраживањима, да је константан у дужем временском периоду и да је карактеристичан за земље које се по многим параметрима могу сматрати различитим (економска развијеност, традиција у образовању, пажња која се посвећује учењу страних језика).

Друга тема која доминира у истраживањима односи се на ниво развијености интеркултуралних компетенција наставника и питање да ли ниво њихове развијености одговара стандардима који су формулисани у теорији. На основу истраживања искуства наставника у већини приказаних истраживања се указује на важност наставничког познавања стране културе у предавању страног језика (Sercu, Méndez García, Castro Prieto, 2004), као и на значај њихових интеркултуралних искустава (Göbel, Hesse, 2008). У новијим истраживањима утврђено је да су наставници сагласни у ставу да су интеркултуралне комуникативне компетенције (ICC) значајне у учењу страног језика (Young, Sachdev, 2011), као и да кључну улогу у интеркултуралном учењу има наставничко интеркултурално искуство (Busse, Krause, 2016). Премда су ставови наставника о значају и важности интеркултуралних компетенција позитивни, налази истраживања указују да нису у довољној мери испуњени очекивани стандарди за професију наставника страних језика (Sercu, 2006), да су наставници умерено склони интеграцији културе и наставе страног језика, као и да се прецепције наставника само делимично поклапају са званичним стандардима о развоју интеркултуралних компетенција у настави страног језика (Breka, Petravić, 2015).

Мањи број приказаних истраживања указује на дилеме и отворена питања са којима се наставници сусрећу у пракси како дефинисати језик и културу; које материјале користити у циљу подржавања идеје о прожимању културе и језика; колико и како радити на подучавању трансилгвалних и транскултуралне вештине ученика и како процењивати развијеност ових компетенција код ученика (Castro, Sercu, García, 2004). С обзиром на постојеће дилеме наставници се залажу за јасније дефинисање циљева културе у учењу страних језика и доношење прецизних упутстава за њихову реализацију. Такође, професионалци који предају стране језике сматрају да треба да буду укључени у дизајнирање и селекцију наставних материјала (Nault, 2006), јер постоји недостатак подршке у уџбеницима и наставним материјалима, за интерграцију тема из културе (Young, Sachdev, 2011).

На значајне податке указује истраживање које је реализовано на Новом Зеланду у коме је утврђено да велика већина наставника не разуме концепт интеркултуралности на адекватан начин (Oranje, Smith, 2017). Такав налаз може се сматрати узроком недовољне интеграције тема из културе у предавању страних језика.

На основу приказа и анализе одабраних истраживања може се закључити да теме из културе, према мишљењу наставника, нису у довољној мери интегрисане у усвајању страних језика. Разлог томе је доминација лингвистичких садржаја и још увек недовољне развијене интеркултуралне компетенције наставника. У том контексту потребно је промишљати о променама у образовању наставника страних језика у смеру веће заступљености тема из културе. Значајну подршку развоју интеркултуралних компетенција наставника могу дати и програми стручног усавршавања засновани на савременијим теоријским приступима, као и иновирање уџбеника и других наставних материјала.

Премда овај рад пружа увид у неке аспекте интеграције тема из културе у усвајању страног језика, пре свега са становишта наставника, ипак, добијени закључци се не могу генерализовати. Разлог томе је реалитивно скроман број приказаних истраживања, као и ограничавање на радове у којима су испитивана мишљења наставника. Међутим и поред ових ограничења рад може чинити добру основу за да наредна истраживања важних чинилаца који детерминишу интеграцију тема из културе у учењу страних језика.

## Литература

1. American Council for the Teaching of Foreign Languages. (1999). *Standards for Foreign Language Learning in the 21st Century*. Yonkers, New York: Author.
2. Betz, M. E., Huth, T. (2014). Beyond Grammar: Teaching Interaction in the German Language Classroom. *Die unterrichtspraxis/Teaching german*, 47(2), 140-163.
3. Bodycott, P. (2006). Cultural cross - currents in second language literacy education. *Intercultural Education*, 17(2), 207-219.
4. Breka, O., Petravić, A. (2015). Foreign Language Teachers and the Intercultural Dimension in Primary Education. *Croatian Journal of Education*, 17(2), 27-41.
5. Bugariski, R. (2005). *Jezik i kultura*. Beograd: Biblioteka XXI vek.
6. Busse, V., Krause, U. M. (2016). Instructional methods and languages in class: A comparison of two teaching approaches and two teaching languages in the field of intercultural learning. *Learning and Instruction*, 42, 83-94.
7. Byram, M. (2013). Language teaching and its contexts. *Iranian Journal of Language Teaching Research*, 1(1), 1-26.
8. Byrnes, H. (2002). The cultural turn in foreign language departments: Challenge and opportunity. *Profession*, 2002, 114-29.
9. Castro, P., Sercu, L., García, M. C. M. (2004). Integrating language - and - culture teaching: an investigation of Spanish teachers' perceptions of the objectives of foreign language education. *Intercultural Education*, 15(1), 91-104.
10. Chavez, M. (2002). We say 'culture' and students ask 'what?': University students' definitions of foreign language culture. *Die Unterrichtspraxis /Teaching German*, 35, 129-140.
11. Council of Europe (2001). *The common European Framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
12. Crawford-Lange, L. M., Lange, D. L. (1989). Integrating Language and Culture: How to Do It. *Teaching Foreign Languages*, 24(4), 258-266.

13. Đuričić, M., Georgijev, I. (2017). Interkulturalna kompetencija u nastavi španskog kao izbornog jezika: elementi hispanse kulture u udžbenicima prisma od nivoa A1 do B1. *Komunikacija i Kultura Online*, 4(4), 65-78.
14. Fernández, M. M., Maričić, S. M. (2015). Zastupljenost stereotipa o španskom jeziku i kulturi u nastavi španskog kao stranog jezika u Srbiji. *Metodički vidici*, 6, 97-115.
15. Göbel, K., Helmke, A. (2010) Intercultural learning in English as foreign language instruction: The importance of teachers' intercultural experience and the usefulness of precise instructional directives. *Teaching and Teacher Education*, 26 (8), 1571-1582.
16. Göbel, K., Hesse, H.-G. (2008). Vermittlung interkultureller Kompetenzen im Englischunterricht. In DESI-Konsortium. (Ed.), *Unterricht und Kompetenzerwerb in Deutsch und Englisch* (pp. 398-410). Weinheim: Beltz.
17. Kasper, G., Otori, M. (2010). Language and culture. In N. Hornberger, S. McKay (Eds.), *Sociolinguistics and Language Education* (pp. 455-491). Clevedon, U.K.: Multilingual Matters.
18. KMK - Konferenz der Kultusminister (2003). *Bildungsstandards für die erste Fremdsprache(Englisch/Französisch) für den Mittleren Schulabschluss*. Bonn: Sekretariat der Ständigen Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deutschland.
19. Kramsch, C. (1995). The cultural component of language teaching. *Language, Culture and Curriculum*, 8(2), 83-92.
20. Kramsch, C. (1997). The cultural component of language teaching. *British Studies Now*, 8, 4-7.
21. Krstić, K. (2012). Kultura u nastavi španskog kao stranog jezika. *Lipar*. XIII (47), 205-215.
22. Lange, D., Paige, M. (Eds.). (2003). *Culture as the core: Perspectives on culture in second language learning* (pp.237-270). Greenwich, CT: Information Age Publishing
23. MLA Ad Hoc Committee on Foreign Languages. (2007). *Foreign Languages and Higher Education: New Structures for a Changing World*.  
<https://www.mla.org/Resources/Research/Surveys-Reports-and-Other-Documents/Teaching-Enrollments-and-Programs>
24. Nault, D. (2006). Going Global: Rethinking Culture Teaching in ELT Contexts. *Language, Culture and Curriculum*, 19(3), 314-328.
25. Oranje, J., Smith, F. L. (2017). Language teacher cognitions and intercultural language teaching: The New Zealand perspective. *Language Teaching Research*, Online first, 1-20, <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1362168817691319>.
26. Paige, R. M., Jorstad, H. L., Siaya, L., Klein, F., Colby, J. (2003). Culture learning in language education: A review of the literature. In D. Lange & R. Lange (Eds.), *Culture as the core: Perspectives on culture in second language learning* (pp. 173-236). Greenwich, CT.
27. Petković, J., Božilović, J. (2015). Obrazovanje i politika razlike: interkulturalna osetljivost studenata Univerziteta u Nišu. *Kultura polisa*, XII (26), 371-389.
28. Piątkowska, K. (2015). From cultural knowledge to intercultural communicative competence: changing perspectives on the role of culture in foreign language teaching. *Intercultural Education*, 26(5), 397-408.
29. Radić-Bojanić, B. (2008). "Elementi anglofone kulture u udžbenicima za srednje škole". *Primenjena lingvistika*, 9: 258-264.
30. Sercu, L. (2006). The foreign language and intercultural competence teacher: the acquisition of a new professional identity. *Intercultural Education*, 17(1), 55-72.
31. Sercu, L., Bandura, E., Castro, P., Davcheva, L., Laskaridou, C., Lundgren, U. M., Méndez García, C., Ryan, P. (2005). *Foreign language teachers and intercultural competence: An international investigation*. Clevedon: Multilingual Matters.

32. Sercu, L., Méndez García, M. C., Castro Prieto, P. (2004). Culture teaching in foreign language education. EFL teachers in Spain as cultural mediators. *Porta linguarum*, 1, 85-102.
33. Vujović, A. (2007). Obrazovanje profesora stranih jezika u oblasti strane kulture. *Pedagogija*, LXII(4), 657-666.
34. Young, T. J., Sachdev, I. (2011). Intercultural communicative competence: exploring English language teachers' beliefs and practices. *Language Awareness*, 20(2), 81-98.

## CULTURAL CONTEXT AND FOREIGN LANGUAGE TEACHERS

**Summary:** It is generally recognised that cultural topics comprise an integral part of foreign language acquisition, as well as that they are based on a humanistic approach which promotes dialogue and tolerance in an attempt to overcome prejudices and stereotypes. In that context, cultural topics are attributed with outstanding value and particular importance in foreign language acquisition. Implementation of cultural topics is determined by intercultural competences of teachers. Although a considerable amount of effort has been devoted over recent decades to emphasising the importance of cultural topics in foreign language acquisition, relevant literature still abounds in discussions regarding the manners of implementation and difficulties that teachers encounter in their practice.

It is the aim of this paper is to indicate, on the basis of a presentation and analysis of previous research studies, various opinions of teachers regarding the importance of cultural topics in foreign language acquisition. In the first part of the paper the authors provide a theoretical framework which indicates the significance of cultural topics and their bearing on foreign language acquisition, while in the second part of the paper the authors present research studies within which teachers expressed their attitudes regarding the importance of cultural topics in foreign language acquisition. In the conclusion the authors systematise the results of the presented research studies regarding the attitudes of teachers towards the importance of cultural topics in foreign language acquisition. Accordingly, they emphasise the necessity of introducing changes into education and professional improvement of teachers which would contribute to a successful overcoming of difficulties encountered in the current teaching practice.

**Key words:** teachers, cultural topics, foreign languages, intercultural competences, learning

